

C. 151^a.

PROLVVSIO
QVA
AD
ORATIONES VII.
QVAE
IN
SCHOLA THOMANA
A. D. XXVIII. AVG. A. cIoIcccxxxvi.
HABEBVNTVR
AVDIENDAS
PATRONOS ET FAVTORES
INVITAT
RECTOR
IO. AVG. ERNESTI

LIPSI AE
LITTERIS BREITKOPFIANIS.

*N. de ingenio et artificio libror.
Ciceronis de Oratore.*

PROLYSIO
AVV
ORATIONES VII
SCHOLA THOMANA
A. D. MDCCLXXIV

PATR. ORAT.
44
1-18
179
Ch 2278(1)

M. G. ...
...

Vnus omnium maxime celebratus semper est, et celebrabitur sine dubio, dum sua literis laus honosque constabit, Cicero. Huius ingenio nullum inde a rerum humanarum origine maius extitisse, cuius ad nos memoria peruenerit, eiusque libros reliquis, quibus quidem ab ingenio humano profecti sint, omnibus longe esse multumque anteferendos, id vero ita confirmant omnes, ut quisque plus se in hoc genere putat videre, eo fere magis id confirmandum sibi ac propugnandum putet. In hac tanta omnium in Cicerone laudando efferendoque consensione et conspiratione, quis crederet, nisi res ipsa loqueretur, hunc ipsum iam pueris notum ac tritum Ciceronem paucissimis cognitum satis esse, eique idem, quod virtuti, accidere, quae vno omnium ore laudatur maxime, eademque iacet vbique et vehementer contemnitur. Quod si nosse Ciceronem is dicendus esset, qui quasdam eius orationes ac epistolas et paucos alios eius libellos inde a scholasticae aetatis temporibus ita cognitos habeat, ut, quid ibi fere agatur, sciat, qui eos ad verbum reddere Germanice e Cellarii vocabulario possit, qui sententiarum ac phrasium quadam copia refertam memoriam habeat, ac denique de ipso Cicerone trita quaedam queat ac peruulgata commemorare; non esset profecto, quare non satis multum cognitum Ciceronem putaremus. Sed maioris profecto studii, laboris, eruditionis, ingeniique res est, Ciceronem penitus nosse, hoc est, non solum, quicquid Grammaticorum, et Criticorum ars ad eius libros intelligendos suppeditat, in promptu habere, sed etiam, quod multo maius, certe vtilius est, quam in scriptis suis expressam reliquit imaginem diuini ingenii sui, eam

A 2

cogno-

cognoscere ac plane videre. Recte huc transfuleris, quae Dan. Heinsius, cum miram artem satirae Horatianae ac venustatem demonstrasset, addit: *Magni hac aetate viri voces quidem ac dicendi genera, addo et antiquos ritus, et id genus alia maximo labore illustrarunt ac diligentia: Caetera vero, cum quibus ista ne sunt comparanda quidem, et quasi anima scriptoris, e profundiore aliqua eruditione petenda sunt. Genius autem nisi ab eo capi non*

a) De Satir. *potest, quem similis adfluit.* ^{a)} Sed de ea re fufle atque ex infli- Horat. in tuto dicendi occasio dabitur opportunior, cum Ciceronis operi- fin. p. m. bus, in quibus edendis cum maxime laboratur, praefabimur.

174. Nunc hoc agemus potius, vt illustri aliquo Ciceroniani ingenii atque artificii specimine proposito, cupiditatem eius accuratius cognoscendi adolescentibus iniciamus, qui in discendis bonis literis et artibus versantur.

Nuper enim cum totius mihi Ciceronis vna ferie perlegendi imposta esset necessitas, qui nouae, quae hic iuuentuti comparatur, editionis curam in me suscepissem; quamquam non satis opportuno tempore res ista contigerat, quod ab aliis me, pene absolutis, laboribus abstrahebat; tamen, cum semper ita existissem, quicquid in Cicerone consumeretur temporis, id, quam fieri posset, optime collocari, gratus iste labor mihi vehementerque iucundus accidebat. Quo quidem tempore memini, cum

b) Ad Atti- illos ipsi Ciceroni vehementer probatos de Oratore libros ^{b)} legem. XIII, rem, tanta me voluptate perfundi, ut, quos saepe iam legendo

19. contriuissem, omnem tamen nouitatis gratiam obtinerent, vehementerque in eo, quod ante iudicaram, praequae me tuleram semper, confirmarer; cum Cicero omnes omnium temporum facile superasset scriptores, in his eum libris esse a se ipso superatum. Nam cum in caeteris scriptis singulas fere ingenii dotes demonstrauerit, tum vero in his id videtur egisse, vt non modo totum illud diuinum ingenium exprimeret, et quantum eloquentia, eruditione, venustate et lepore praestaret, illustrissimo documento ostenderet, sed etiam omnem Romanorum principum in consuetudine et sermone quotidiano elegantiam ac venustatem complecteretur. Atque id vt facilius appareat, age rem paullo accuratius

ratiſ, etiam ſpeciminibus allatis, demonſtremus, non his, quorum diuturna et crebra Ciceronis lectione ſubactum eſt et ad iudicandum accommodatum ingenium, qui ſua proſecto ſponte haec vident, ſed his, qui, quod praeter ieiuna dicendi praecepta et quosdam verborum ſoſculos nihil hic quaerendum putant, ab eorum ſe lectione abſtineri patiuntur, aut verae Ciceronianorum ſcriptorum pulchritudinis guſtum non habent, aut his denique tanquam ſacris cupiunt initiari.

Ac primum quidem non hic vnum aliquem de ſchola et vmbra Rhetorem deprehendimus, qui tritam nobis et peruulgatam praeceptorum rhetoricorum *) cantilenam decanter, et ieiuna c) Ep. ad atque exſanguis dicendi ratione, qua fere vtuntur, qui artis prae- Diverſ. I, 9. cepta tradunt, frigus legentibus iniicit. Non cadit illa, neque in Conſularem virum humilis profeſſio, neque in vbertatem Ciceronianae ſacundiae fames et ieiunitas. Neque vero nobis oratorem Cicero fingit eiſmodi, qui vulgares dicendi locos teneat, et ad dicendum excitatus aliqua occasione, commentationis laborem in excutiendis liturariis, et per omnia lexica, Polyanthea, mundos ſymbolicos corroganda ſtipe conſumat. Ignoravit ſtramineam iſtam ac ligneam eloquentiam antiquitas. Sublimius quid eſt ac illuſtrius, quod iſtis libris Cicero propoſuit. Quid ergo? Primum, quod ipſe ait, d) omnem antiquorum, Ariſtoleam et Iſocrateam rationem oratoriam perfequitur, et quae quiſque reconditae artis habet, et a ſenſu vulgi remota, ea libris illis, praetermiſſis vulgaribus, complectitur. Oratoris deinde ſpeciem et quaſi formam eſſingit eiſmodi, qua magnificentius nihil eſſe in iſto genere ac diuinius poſſit, eumque nullius artis liberalis ac ſcientiae rudem eſſe patitur ac imperitum. e) Oratione denique e) De Oratore I, 6. vtitur, tam ornata ac luminibus diſtincta, tam apte ſuauiſque fluente et cadente, vt nihil ſuauius in iſto genere dici cogitarique poſſit. Quae res ipſa proſecto magnopere animaduertenda eſt atque imitanda his, qui de rebus magnis vel praecepta tradunt, ne in quo Caecilii de ſublimitate librum reprehendit Longinus, (*)

A 3

subli-

(*) Περὶ ὕψους L. I. Κακίλις συγγραμμάτων ταπεινότερον ἐφάνη τῆς ὀλιγῆς ἀπαδείσεως vel τῆς ὕλης vt Pearce placet. *Caecilii liber humilioris ſtilo ſcriptus eſt, quam poſtulat materia.*

sublimis ille sublimitatis magister, in eo ipsi quoque reprehensionem incurrant. Scholastica barbaries hanc quoque nobis consuetudinem attulit, ut de quibuscunque rebus eodem modo disseratur, neque vquam a tenui et exsangui dicendi ratione discedatur. De Deo cum scribimus, iidem sumus, qui cum de triangulis Mathematici, aut de ente et essentia metaphysici praecipunt, neque illa modo venustate caremus, quae per totam orationem, etiam in tenui genere, fusa esse debet, ^{f)} sed illa etiam

f) Quintil. ^{Inst. Or. IV.} sublimitate, quae rebus sublimibus propria est. Itaque nunc no-

2. VIII, 3. bilissimis disciplinis paene singulis, tanquam monogrammis Epicureorum Diis, pallorem in ore sedere maciemque in corpore roto videas. Veteres diuinam eloquentiam Platonis et Aristotelis in libris dogmaticis, quos vocant, demonstratam, reprehenderunt vero? immo vero admirati sunt, et quantum potuere, imitati. Vnus locupletissimus testis Cicero esse potest, cuius multa sunt in philosophicis libris magnificae, mehercule, et sublimes dictiones, qualis est, ut vnam de multis adducam, illa de providentia diuina et sapientia in rerum naturalium fabrica demonstra-

g) De Nat. ^{ta. s)} Sed in omnibus his Ciceronis libris summa est eloquentia, ^{Deor. L. II.} non ea, quae ex puerorum opinione in tropis et figuris tota ponatur, quamquam et horum ornamentorum fatis magna ibi copia est, sed quae remota quidem sit a contentione forensi, verum neruorum tamen multum, gratiae, venustatis, saepe etiam sublimitatis habeat. Sed redeamus ad rem.

37. sq.

Aterum quod hos libros mirifice commendat, aut multis certe ornamentis locum fecit, quibus fere carent, qui in praeceptis versantur, ipsa illa est a Graecis imprimisque Socraticis inducta et Ciceroni quoque usurpata et frequentata in disputatione ac dialogo scribendi ratio. Vereor, ut hoc omnes, aut quale sit, intelligant, aut vere iudicari putent; quando haec ratio adeo nunc est obsoleta ac pene contempta, ut praeter Gallos quosdam et Anglos nemo fere sit, qui ea vtatur: quod quidem, fateor, me saepenumero admiratum esse. Nam cum, de his rebus qui iudicant, fere veteres sequi soleant auctores, quod hi tantum in toto isto genere viderint, ut eorum opiniones regularum vim obtinere

tinere possint; qui sit tandem, ut hoc sapientissimis veterum non modo probatum, sed libenter etiam vsurpatum genus iaceat ita et relinquatur? Sed hoc quoque genus est eiusmodi, ut nihil eo quidem sit excellentius, sed idem etiam difficillimum, ut mihi profecto magis propter difficultatem relictum esse, quam in contemptum venisse videatur. Nam primo, quae in eo regnat orationis venusta subtilitas, imitabilis illa quidem videtur esse existimanti, sed nihil est experienti minus. ^{b)} Deinde vero, quae ^{b) Cic. in Oratore c. 23.} praeterea accedunt in ipso interrogandi respondendique modo veneres, eas vero, quamquam non sunt e recondita aliqua arte petitae, aut studiose quaesitae, sed e vita quotidiana sumtae, et sua sponte natae; tamen, quod fere maxime naturalia sunt, vitioso artificii studio, vel maxime difficilia, paucissimi assequuntur. Itaque etiam Aristoteles, in subtili illa ratione non contemnendus artifex, et discipulus eius a diuino dicendi genere Theophrastus appellatus, a dialogis scribendis abhorruere, quod Platoniam illam et Xenophontem pulchritudinem et venustatem diffiderent se consequi posse. (*) Neque tamen dubito, quin hac quoque de causa in contemptum sit haec adducta ratio, quod eius pulchritudo et venustas non ita eminet, uti orationum lumina, quae vel stupidissimi cuiusque aciem feriunt et praestinguunt. Ea enim res facit, uti quemadmodum *ἀργαίος* apud Theophrastum *μύρον ἔδεν ἡδίων θυμῷ ἔχειν* ait; sic homines non habentes neque aurem neque mentem his occultis veneribus notandis longo vsu adsuetam, parum iis moueantur. Sed quae tandem sunt istae huius rationis non modo veneres, sed etiam, ut hoc addam, commoditates? Primo, quam dixi, iis propriam esse tenuitatem, ea vero tantas suauitates habet, ut, si quis iis percipiendis animaduertendisque sit adsuetus, vehementer ea deleatur. Quod quidem vel Caesaris in eo genere scripti commentarii demonstrant, quibus etsi pauci magnopere capiuntur, ipse tamen Cicero vehementer

(*) Aristoteles scripsit ille quidem vel Plutarcho teste, dialogos, et quidem eo more, ut vna sententia praeualeret, quod ex Cic. Att. XIII, 19. intelligi potest; sed paucos, neque magnopere celebratos. Quae res fecit fortasse, ut nullus dialogorum eorum ad nostram aetatem peruenerit.

i) In Bruto c. 75. *menter eos est admiratus.* i) Deinde quae Comoediis suauitatem tantam afferunt, vt earum lectione satiari nequeamus, varietas personarum et ingeniorum, apti cuiusque aetati, ingenio, conditioni studiisque mores, ioci et facetiae, ea vero omnia dialogis quoque propria sunt. Quodsi viua vox est literis et ad delectationem iucundior, et ad erudiendum efficacior; nonne idem disputationibus huiusmodi tribuemus, in quibus homines vel mortuos pene ipsos loquentes audimus? Quid? illae crebrae in his in primis Ciceronis libris disputationis acrioris remissiones, quibus ipsa etiam cogitandi contentio remittitur, quantum suauitatis habent? In dialogo enim qui scribunt, auctore Cicerone, instruere ita possunt disputantes, vt interdum ad alias iucundiores, faciliores certe, res digrediantur, aut ad iocum risumque, arrepta occasione aliqua, descendant, aut differendi negotium cum lepore aliquo et venustate vel deferant alicui, vel detreſcent, vel tandem suscipiant. Inducere etiam licet in media disputatione rem inopinatam quamecunque, tamquam inopinato aduenientes hospites, qui dum, salutatione mutua facta, in disputationem arte aliqua implicantur ipsi, animus cogitatione defessus cum voluptate singulari recreatur. Illud ipsum commodum accidit in sermone scribentibus, quod, quoniam cum loquimur, rei magnitudine, praestantia, turpitudine fere commouemur, et sermo, tamquam tabula, referre imaginem animi debet, assurgere interdum potest altius oratio, et ad declamationis pene vim traduci. His rebus, praeter primam illam, omnibus, multum profecto ad iucunditatem delectationemque valentibus, quoniam carent caeteri, qui versantur in artis alicuius aut disciplinae parte, libri; quis non vel coniectura assequitur, quanta sit cum omnium dialogorum Ciceronianorum, rum horum in primis de Oratore pulchritudo et iucunditas, in quibus ista omnia ita insunt, vt in nullo alio magis? Id ipsum autem, quanti ingenii et quam politi artibus liberalibus, quam venusti facetique, quantae deinde etiam facundiae et artis sit, facile omnes intelligunt.

In personis porro deligendis, quibus ista de Oratore disputatione mandaretur, et suis cuique partibus tribuendis, quantum se
Cicero

Cicero artificem probauit? Noua erat Ciceronis de perfecto Oratore sententia. Iam nouae sententiae hoc fere fato sunt omnes, ut aegre recipiantur; cum multas alias ob causas, tum vero, ut mihi videtur, hanc in primis, quod, qui non idem viderunt, aut aliter statuerunt, aegre ferunt, hoc credi atque existimari, alium plus vidisse, atque in graui se esse versatos errore. Hanc inuidiam ut ab illa forma oratoris amoliretur, totam illam sententiam mortuis, quibus fere parit inuidia, iisque eloquentissimis attribuit, suas nullas in tota disputatione partes fecit, quod, quo tempore ea habita esse dicitur, ea puer sedecim annorum fuerat. Eam porro Ciceronis sententiam solebat impugnare Quintus frater, ^{k)} qui eloquentiam ab elegantia doctrinae segregandam putabat, et in quodam ingenii atque exercitationis genere ponendam. Quid ergo aptius erat, quam duos seligere, quorum alter, omni liberali disciplina imbutus, alter vero ingenii vi exercitationisque labore dicendi facultatem consecutus esse putaretur? Tales erant L. Crassus et M. Antonius; ^{l)} hi igitur in libro primo disputant. Iam iidem, etsi summus orator uterque erat, tamen in diuerso genere excellabant. Et Antonio quidem omnia veniebant in mentem, eaque suo quaeque loco, vbi plurimum proficere et valere possent, ab illo collocabantur: verba ipsa autem non erant elegantissimo sermone, ideoque diligenter loquendi laude carebat. ^{m)} Crassi autem erat non solum latine loquendi accurata, et sine molestia diligens elegantia, sed etiam in omni genere elocutionis summa facultas. ⁿ⁾ Poteratne igitur accommodatior quisquam de inuentione disputator Antonio, de elocutione autem Crasso, induci? Scaeuolam Crassi illius focerum grauissimum hominem iurisperitorum eloquentissimum fuisse idem Cicero prodidit, ^{o)} Caesarem vero facetissimum et iocandi mirum artificem. Quomodo ergo horum personis vsus Cicero est? Ita, ut, quo loco de Iure Ciuili incideret quaedam disputatio, eo vero adhiberetur Scaeuola; quo autem de iocis et facetiis, ibi remoueretur, ^{p)} eique substitueretur Caesar.

k) L. I. c. 2.
6.

l) L. II. c. 1.

m) Cic. in Bruto c. 37.

n) c. 38.

o) c. 39.

p) L. II. c. 3.

Sed quam liberaliter habuerit a se dilectos disputatores, vide. Est, vbi Cicero se dicit vereri, ne hoc de rhetoricis praeceptis

- ceptis scribendi genus minus dignum homine grandaetio, eoque Romano et consulari videatur. Leuiores enim talia videri, quam quibus senex, summis honoribus gestis, tantum temporis tribueret, totumque genus illud hominibus umbraticis et Graeculis esse aut iuuenibus saltem relinquendum, quorum aetas in istis artibus tractandis versari siue turpitudine posset. Iam etiam Cicero secus videbatur, non erat tamen aequum, ex suo ingenio fingere alios, ac quae videbantur ipsi dignitati suae non aduersari, ea aliis quoque tribuere, quos, propter multitudinem sic opinantium, probabile erat ab ipso dissensisse, certe, quid senserint, incertum. Quid hic Cicero nosset, et qua arte hanc reprehensionem effugit? Tempore ludorum Romanorum, ait, ¹⁾ quasi colligendi sui causa, Crassum cum socero Q. Mucio Scaeuola et M. Antonio, duobus adolescentibus C. Cotta et P. Sulpicio in Tusculanum exiisse. Ibi vero secundo die, cum in ambulationem ventum esset, duobus spatiis tribusue factis, eos Scaeuolae admonitu sub platano umbrosa confedis; ibique sermonem esse a Crasso de eloquentiae utilitate illatum, ²⁾ qui deinde occasionem dederit Cottae et Sulpitio rogandi Crassi, ut de eloquentia quaerentibus responderet, idque eos multis demum precibus admotis, deprecante etiam Scaeuola, consecutos esse, ut se facturum polliceretur. ³⁾ Haec profecto, rus, otium, appositi iuuenes eruditi cupientes et rogantes, tota disputatio casu nata et precibus extorta, haec, inquam, omnem illam reprehensionem eludunt. In horum omnium autem enarratione vix imitabilis venustas et lepos est. Vnus ille de platano locus tot profecto Veneres habet, ut nihil eo sit admirabilius. Sed descriptione et artificio totius in vniuersum operis demonstrato, age etiam illud breuiter ostendamus, speciminibus propositis, quod supra diximus, imaginem in his sermonibus esse Romanae elegantiae, humanitatisque expressam, ad quam nostrorum hominum vel summa elegantia ne sit comparanda quidem.

In libro primo inducitur cum Crasso loquens Q. Mucius homo natura severus sua, et in spinosa Iuris et horrida, ut tum erat, disciplina multos annos versatus, magnus natu et, quod
caput

caput est, focer Crassi. Quomodo ergo generum Crassum tra-
 ctat? tam blande, mehercule, tam liberaliter, tam honorifice, tam
 nihil pro auctoritate et imperio loquens, tantis laudibus ornans,
 tam ei in rebus aequis concedens, vt, si focer habendus esset,
 liberalissimus quisque talem, tam commodum ac iucundum ha-
 bere magnopere cuperet. *) Sed huius foceri humanitati et li- v. L. I.
 beralitati responder praecclare Crassi modestia et humanitas. Scae. c. 9. 10. 17.
 uola dixerat: *Gerendus est tibi mos adolescentibus, Crasse, qui ex* 23. &c.
homine omnium sapientissimo atque eloquentissimo, atque ex eo, qui
non in libellis, sed in maximis causis, et in hoc domicilio imperii
et gloriae sit consilio linguaque princeps, cuius vestigia persequi cu-
piunt, eius sententiam sciscitantur. Egidem te cum in dicendo
semper putavi Deum, tum, vero tibi nunquam eloquentiae mai-
orem tribui laudem, quam humanitatis; qua nunc te vti vel ma-
xime decet, neque defugere eam disputationem, ad quam te duo
excellents ingenii adolescentes cupiunt accedere; quibus verbis si
quid non modo melius ab elegantulis nostris, sed simile proficisci
potest, omnes mihi Gratias iratas velim. Quid Crassus ergo:
Ergo vero, inquit, istis obsequi studeo etc. Ac primum illud, quo-
niam auctoritatem tuam negligere, Scaeuola, fas non puto *) etc. v) L. I.
 et alio loco; cum esse hominem vnum ex omnibus, quo praesente c. 23.
 ineptus esse nolit. *) Scaeuola erat, auctore Cicerone iurisperito- x) c. 24.
 rum eloquentissimus, Crassus autem eloquentium iurisperitissimus. *) In Bruto
 Quid ergo ad personas aptius et ad venustatem vrbanius esse por- c. 39.
 est, quam hos duos homines, inter se colloquentes, saepissime
 vti Iuris Rom. formulis. Huiusmodi sunt illa Scaeuolae: *Quod*
quasi tuo iure sumfisti - - id, nisi hic in tuo regno essemus, non
tulisset, multisque praeessem, qui aut interdicto tecum contend-
erent, aut te ex iure manum confertum vocarent, quod in alienas
possessions tam temere irruisses. Agerent enim tecum lege primum
Pythagorei omnes atque Democritici, ceterique iure suo physici
vindicarent, - - - quibus cum tibi iusto sacramento contendere
*non liceret. *) etc. Oratori, deinde, tamquam praetor, tribu't z) I, 10.
 et dat, *) vt cum granitate et iucunditate explicet, de quibus conf. 38.
 philosophi in angulis tenui quodam et exsanguis sermone dispu- a) c. 13.
 tent. etc. Crassi autem haec sunt: *De his rebus disseram, vt in**

- b) c. 22. *cretionibus scribi solet, quibus sciam poteroque.*^{h)} *Discere et accipere rem* atque alia eiusmodi. Idem Crassus in toto sermone egregie urbanus et venustus inducitur. Vide modo, quae Sulpitio humanissime roganti,ⁱ⁾ vt de eloquentia disputet, respondeat,^{d)} et quam ibi, velut aliud agendo, Antonio laudem tribuat; quanta denique modestia, a Graeculorum philosophorum
- e) c. conf. impudentia longe abhorrente, vtatur.^{e)} Dixerat, vt fit, praeter
c. 24. opinionem, quae^{f)} humanitati non satis consentiebant, quod
f) c. 28. conuenire in Sulpitium et Cottam videri poterant. Id vero animaduersum a Sulpitio mira arte corrigit ita, vt non laedere vtrumque, sed honore singulari afficere voluisse videatur.^{g)} Sulpitius, vt de ceteris etiam breuiter dicam, et Cotta iuuenes per totam disputationem ita inducuntur, vt neque modestiam quisquam neque humanitatem in rogando, laudando, iudicando desiderare possit.^{h)} Modestiae specimen hoc vnum esto: senes disputabant, dicendi facultas an ars sit, neque idem sentiebant. Iam immodesti fuisset, quamquam solemnissimus ille iuuentuti mos, decernere in ea re quicquam. Itaque Sulpitius, cum res esset nominanda, nihil in vtramque partem statuit: *vt vero penitus in eam ipsam vel studii, vel artificii, vel facultatis disputationem veniretis* etc.ⁱ⁾ Quid Antonius? quam callide blandiendi Crasso capiat occasionem, se vero ipsum deprimit:^{k)} quam venuste dicit, sine fine 21. Sulpitium imitatore suum fuisse: *atque etiam addidit Sulpitius,*
- l) II, 21. *gratiae scilicet causa, me quoque sibi magistrum futurum.*^{l)} Si
m) II, 3. milia de Catulo^{m)} et Caesareⁿ⁾ afferri possent. Sed in primis
29. delectari me fateor cum crebra illa disputationis ad Crassum, Antonium aliosque cum summa elegantia et delatio, et delatae des-
n) II, 3. 56. tractatio et elabi cupientes retinendi ratio;^{o)} tum vero, quas
e) vid. v. c. I, 22. f. sibi tribuunt inter se, venustae, sine assentationis suspitione, et
29. etc. saepe occultae laudes,^{p)} de quibus fusius diceremus, si locus
p) I, 32. 47. pateretur.
II, 6. 28. 56. etc.

Hic vero quid impedit, quo minus Pearcii viri doctissimi et in emendando Cicerone saepe felix, nuper etiam ad Suetonium aliquoties propterea Burmanno laudati, quasdam coniecturas ad hos de oratore libros propositas breuiter examinemus; nam omnia dicere, quae poteramus, vix nunc licet.

L. I.

L. I. c. 28. *Vocis sonus, latera, vires.* Sic scripti et editi omnes, sed Pearceio placet *laterum vires.* Sed eodem modo Cicero de feneſt. c. 9. *latera et vires* diſtinguit. Neque ibi legendum *laterum etiam virium*, vt exemplar vnum vetuſtum habet, et ipſi Graeuio placet. Verba enim *laterum etiam et virium* reſpondent antecedentibus fere: *lateribus et lacertis.* *Latera* ſimpliciter ad pulmones robuſtos et ſpiritum plenum, *vires* ad totum corpus referuntur.

C. 26. *in vobis* - - *et in me ipſo experior.* Pearceius ſuſpicatur ſcribendum eſſe *in me ipſe* pro optimorum ſcriptorum more. Atque ſic ſaepe vel optimi Critici pro caſu obliquo reponunt, neque facile locum praetermittunt, quin ita etiam ſine librorum auctoritate reſingant. Dicam ſententiam meam. Primo locorum, in quibus optimi libri et omnes obliquum caſum habent, eſt tanta multitudo, vt vix probabile videatur, ea omnia corrupta eſſe. Deinde ſi hinc et illinc ſine libris mutant obliquum in reſtum, cur non ſemper? In Cicerone vno Graeuus, qui libenter haec loca mutat, innumerabiles reliquit; in ſolis Verriſis, puto, viginti aut plura. Tandem videor mihi obſeruaſſe, in oppoſitione, vt hic, *in vobis, in me ipſo* ſemper eſſe, et reſte, caſum obliquum. Sic L. II. c. 3. rationem dicendi per *te ipſum* vſum, per nos - - voluiffi, vbi nil Pearceius; nec c. 52. *alium* - - *ſe ipſum.* conf. pro Caecin. c. 14. vbi nil Graeuus, et ſic ſemper. Vnus locus obſtat, qui mihi quidem occurrit, Ep. ad Diu. I, 1, I.

32. *de actione et memoria quaedam breuiter, ſed magna cum exercitatione praecepta gularam.* P. putat legendum *percepta praecepta.* Et probat iſta duo coniungi poſſe. Sed non probat iſta poſſe, *percepta gularam*, quae manifeſte repugnant, ſenſus eſt: *praecepta erant breuia, ſed magnam exercitationem iis adiungebam.*

34. *In cogitationibus quotidianis.* MSS. et edd. vet. *Concitationibus,* vnde Manutius fecit *Commentationibus, P. exercitationibus.* Nihil opus. *Cogitationes* et *Concitationes* ſaepe confunduntur a Librariis vid. v. c. Gruterum et I. Gronou. ad Auſt. ad Herenn. III, 16. *Cogitationes* autem quare non poſſint ipſae *exercitationes* et *commentationes* dici, non video; cum *meditari* hoc ſenſu dici conſtet. c. 61. perfecit *meditando* Demoſthenes, i. e. exercitatione. Sic *meditatio belli*, eſt *praeparatio ad bellum.* Eodem fere ſenſu *cogitatio* eſt apud Vitruuium.

37. *cum multis* - - *ornatum* - - *ferendum* puto. P. et *multis* - - *effe-*
rendum. Cum requirere *tum* largior, poſt *ornatum.* Sed vltima
B 3 ſyllaba

syllaba huius verbi fecit, ut omitteretur, quod saepe factum, ut omnes Critici norunt. Repone ergo *tum*; non opus erit *cum* eiicere. Neque pro *ferendum* lege *esserendum*. Vtrumque enim pro *laudare* dici, quis nescit praeter Pearcium? ut *toltere* et *ex-zollere*. Non eget res exemplis.

II, 1. *Etiā illud saepe intelleximus, cum essemus eiusmodi, quod vel pueri sentire poteramus.* Suspectus Criticis locus. Pearcius defendit, et quod pro *ut* poni dicit, adductis exemplis quatuor e Cic. pro L. Man. c. 2. Terent. Ad III, 2. 1. Colum. R. R. VII, 5. Ouid. Trist. V, 1. 16. sed frustra est. In loco Ter. refertur ad *illud*. Quodsi est in *quodsi*; quo sensu fere ab initio ponitur *quodsi*: pueri enim perperam putant periodi initium esse posse *quodsi*, etiam si nihil praecesserit. In Cic. refer ad *Genus*. Locus Columellae est corruptus. In ed. Cel. Gesneri est: *Siquidem nec, delecto quod*; et recte. Sin sana lectio, sensus: Sic quidem accidit, quod i. e. *quia*, non *ut*. Locus Ouidii, semper suspectus fuit v. Heinsius, et reliqui Intt. Gronouiana distinctio rem forte conficere potest. Sed si saluus locus est e Perizonii ad Sanctium p. m. 509. sententia, tamen ex Perizonii explicatione nil prodest Pearcio. Legendum ergo, ni fallor, *cum esset eiusmodi*.

II, 2. *bene dicere* - - *septa*. *Septa* refertur ad *bene dicere*; vnde Pearcius mauult: *septum* cum Lambino, sed sine libris. Intellege *eloquentia*, quod verbum in illo *bene dicere* latet. Neque ea infrequens ratio est. Ap. Sallust. B. Cat. c. 18. in verbo *coniu-rare* latet *coniu-ratio*: *coniu-rare* pauci, de qua dicam. Cic. ad Diu. II, 3. quid *sentiam*, scribam etc. ne *ad eam* meditare, int. sententiam. Pro Muraen. c. 13. decreta vestra saepe euertuntur *dicundo* - - *in qua re*. Sic in edd. vulg. Sed Pall. Codd. Victor. edd. Vett. *in qua*; non ut *defensione* intelligatur, ut Grutero visum, quod Graeuus vidit sententiae repugnare, sed *eloquentia* aut *dicendi facultate*. conf. Cortius ad Sall. l. c. Alia transimus; res enim vel ex his manifesta.

II, 19. *Diuidant totam rem in duas partes, in causae controuersiam et in quaestionis.* P. placet: *quaestionem*. Controuersia dicitur de *causa Irodeica*; largior. Sed id non impedit, quo minus eadem sit *causae* et *quaestionis* genus. *Quaestio* quoque de *Irodeica* dicitur, ut h. l. Sed nihilominus Cic. in Topic. c. 21. *Quaestionum duo sunt genera, alterum infinitum, alterum desinitum.* Desinitum est, quod *Irodeica* Graeci, nos *causam*; infinitum, quod *Irodeica* illi appellat, nos *propositum*. Vides hic *quaestionem* genus esse, *causam* autem

autem formam. Sed manum de tabula. Haec autem nunc scripsimus ut intelligerent iuvenes, quam caute sit in emendandis auctoribus versandum, neque sine multa, quotidiana, diurna ac pene infinita lectione ipsorum auctorum aliquid hic magnopere praestari posse. Neque tamen haec eo dicuntur, ut de Pearcii laudibus detractum velim. Nam, quod de Bentleio dicere soleo, quem, ut quisque est in hoc literarum genere indolentior, ita magis fere reprehendit, quod igitur de eo dicere soleo: eius ingeniosam et doctam audaciam pluris esse faciendam atque tardam aliorum et stupidam religionem; id de Pearcio etiam dictum velim.

Quemadmodum vero Cicero in his Libris oratorem effinxit eiusmodi, qui nullius artis liberalis sit imperitus; sic diu est, cum perfecti Grammatici et literatoris nobis hanc informauimus speciem, a qua nulla liberalis ars et disciplina absit. Quare cum essent ex Voluntate B. IO. ERNESTI KREGELII S. R. I. Equitis de STERNBACH Praediorum in Gossâ et Abtnauendorf Domini oratiunculæ in Schola nostra de quacunque materia, sed ita tamen habendæ, ut amplissimi beneficii ab ipso Scholæ nostræ tributi memoria recoleretur, iussimus sex optimæ spei adolescentulos

CHRISTIANVM WILHELMVM KYSTNERVM

IOANNEM GODOFREDVM LAZERVM

IOANNEM BENEDICTVM CARPZOVIUM

GOTTLOB FRIDERICVM MVNCHIVM

GOTTLOB AVGVSTVM ZWICKERVM,
Lipfenses.

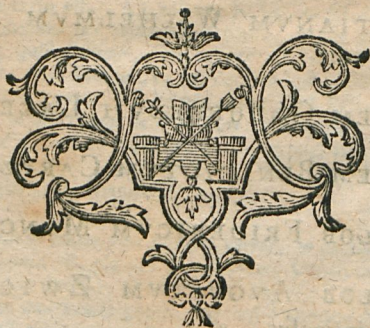
GOTT-

GOTTLOB CHRISTIANVM ALBRECH-
TVM, Bornensem.

de laudibus I. ALB. FABRICII Lipsiensis, nuper literis erepti dicere, qui proxime ad hanc perfecti literatoris formam accessit; si forte ea res aliquam vim ad animos cum ipsorum tum commilitonum aut confirmandos; aut ad maiorem indies diligentiam summaeque laudis studium incendendos valere possit. In ipso autem beneficio KREGELIANO celebrando versabitur oratio

CHRISTIANI DAVIDIS SEYFFERTI,
Gossensis.

Quos ut Patroni et Fautores Scholae nostrae cras hora IX. au-
dire, si quibus commodum est, velint, humanissime rogamus.
Scr. e Schola Thomana d. XXVII. Aug. A. C.
cId Iccc xxxvi.

Ch 2218, 80

vd 18

ULB Halle

004 222 466

3

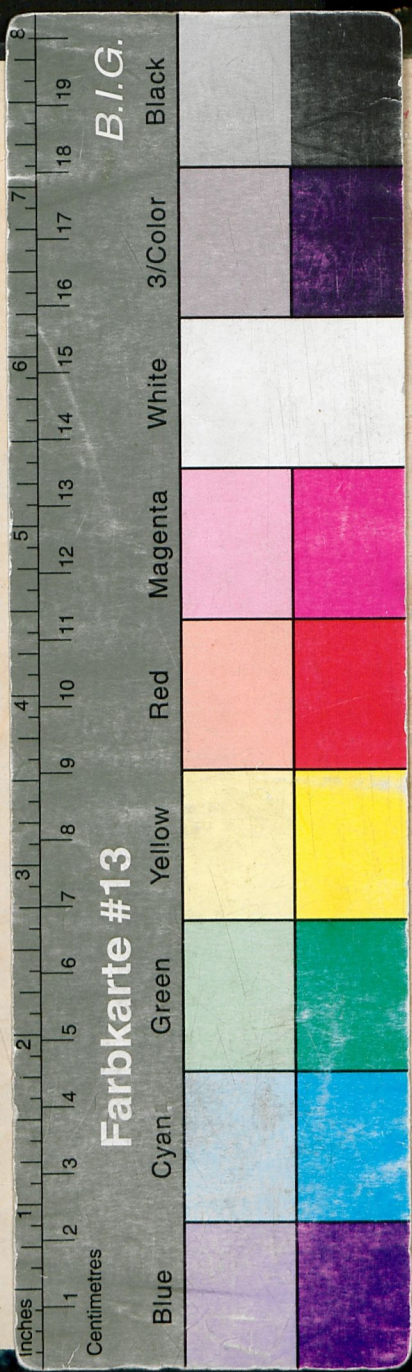

TA → OL

neu 1+ 2. Stück vorhanden

me

PROLVSIO

QVA

AD

ORATIONES VII.

QVAE

IN

SCHOLA THOMANA

A. D. XXVIII. AVG. A. cIoIcccxxxvi.

HABEBVNTVR

AVDIENDAS

PATRONOS ET FAVTORES

INVITAT

RECTOR

IO. AVG. ERNESTI

LIPSI AE

LITTERIS BREITKOPFIANIS.

*R. de ingenio et artificio libror.
Ciceronis de Oratore.*

